

In: 4848
c. 2

735

158

D. D.
Dissertatio

De
**COLONIIS
PLANTARUM,**

158
BS

Quam,
Cons. Nobiliss. & Experientiss. Fac. Med. Ups.

Præside

Generoso atque Nobilissimo Viro

D. D. CAROLO à LINNÉ,

EQUITE AURATO DE STELLA POLARI, S:Æ R:Æ M:ÆTIS ARCHIATRO, MED. ET
BOT. PROFESSORE REG. ET ORD. ACAD. SCIENT. PARIS. UPS. HOLM.
PETROP. BEROL. IMP. NAT. CUR. LOND. ANGL. MONSP. TOLOS. FLORENT.
EDINB. BERN. NIDROS. CELLENS. MEMBRO,

*Publico Examini Tradit
Stipendiarius Grönvallianus,*

JOANNES FLYGARE,

DALEKARLUS.

*In Audit. Carolino Majori
Die 15 Junii 1768.*

H. A. M. S.

UPSALIÆ,
APUD JOHANN. EDMAN, REG. ACAD. TYPOGR.

KONGL. MAJ:TS
TRO-TJENARE OCH LIEUTENANT,
HÖGÅDLE

HERR DANIEL BRANDT,
BRUKS-PATRONEN,
ÅDEL OCH HÖGÅCKTAD

HERR AND. BARCHÆUS,
BRUKS-PATRONEN,
ÅDEL OCH HÖGÅCKTAD

HERR G. WITTFOTH,
BRUKS-PATRONEN,
ÅDEL OCH HÖGÅCKTAD

HERR GABRIEL TIMM,

Tillågnas dessa blad, såsom tekn af et tack-
samt och vördnadsfult hjerta för bevifsta välgjer-
ningar, af

HÖGÅDLE HERR LIEUTENANTENS

SAMT

ÅDLE OCH HÖGÅCKTADE HERRAR
BRUKS-PATRONERNES

Ödmjuka tjenare
JÖNS FLYGARE.

§. I.

apientissimus Creator, qui globum
 convestivit terraqueum Plantis di-
 versissimis, iisque prope modum
 innumeris, has, pro sua etiam stu-
 penda ac admirabili rerum œcono-
 mia, modo usque adeo singulari
 disposuit, ut unaquæque amœnis-
 simæ hujus cohortis in sua tan-
 quam patria habitaret, *loco* ipsi ad-
 signato. Sic nimirum *Indiæ* plurimas acceperunt Pal-
 mas; *temperati cœli* regiones Herbas imprimis; *septen-
 tionales* moderatæ Graminum multitudinem, *Frigidæ* Mu-
 scos & algas itemque arbores coniferas, & denique *A-
 merica* potissimum Filices. Idem summum providum-
 que Numen, hæc quoque Plantarum genera in dicta di-
 stribuit climata, pro varia soli natura, in alpibus, mon-
 tibus, campis, pratis, agris, paludibus, aquis &c. quo
 in suo quodque natali loco lætius crescerent atque flo-
 rerent.

Qui veram cunque & solidam Plantarum scientiam
 aucupatur, *patriam* ipsarum ac sedem cujusque propriam,
 haud sane ignorabit.

Sic

Sic qui in communi vita, in usum *æconomicum* illas vel *medicum* convertere velit, ubicunque gentium & locorum habitavit, probe sciat, necesse est. Præ aliis vero omnibus Historiæ cultores naturalis, quotquot in *hortos botanicos* plantas undique quæsitæ colligere discunt, ut literatæ publi easdem digito tanquam commonstrent, unde semina ipsarum petenda sint, exploratum habeant oportet, quo ex ipso natali loco de cultura earundem rite queant judicare.

Maxima profecto industria plantas saltem Europæas examinarunt Botanici. Hinc nulla ferme gens est, quæ suam non habet *Floram*; proindeque, quod domi suppetit præstoque est, non foris & longe lateque per orbem terrarum quærendum. Cum vero, progressu temporis aliæ atque aliæ prodierint *Floræ*, in novissimis plerumque aliquot vidimus supplementa, in prioribus haud notata, unde in eam multi opinionem inciderunt, quod plures sensim plantæ accesserint, novasque effecerint tanquam colonias; verum hoc imprimis ex bene multis, quæ in Italia & Australibus Europæ terris florere plantis, sat nobis posse perspicere, præsertim cum hæ, tempore *Caspari Baubini* prorsus ignotæ fuerint. Mihi itaque constitutum est, in rem Botanicam paulo curatius introspicere, novane supplementa recentiori ævo advenerint, certo exploreteque ut cognoscerem.

§. II.

Ab una ad alteram usque regionem vario utique modo plantæ sponte transferri possunt, & ubicunque terrarum solum invenerint, suæ conveniens indoli, ibi confident perque bene habitant atque morantur. Sic nempe.

I:º Variæ sunt plantæ, quæ *semina papposa* habent, multa passuum millia, id quod novimus, per aërem volitantia.

II:o *Flumina* longiori locorum tractu semina etiam advehere possunt, v. g. ab alpibus Lapponiæ Umoam usque ac Luloam.

III:o *Oceanus*, modo nondum cuiquam cognito, semina *CASSIÆ fistulæ*, *ANACARDII occidentalis*, *MIMOSÆ scandentis* & *COCOS nuciferæ* ad littora usque Norvegiæ volvit, eaque, quod miraberis, adeo vegeta, ut terræ mandata germinent ac crescant. vid. act. Nidros.

IV:o *Aves*, quæ seminibus vescantur, eaque per unam alteramve diem in alvo retinent, his agros conspergunt, ad quæ demum loca migraverint.

V:o *Agros*, per frumenta ab alienis terris conquistata, peregrinis seminibus infici notissimum est. Sic enim *CRYSANTHEMUM segetum* hoc primum seculo in Hallandiam ex Juthia introductum est, & nunc per hujus pariter ac Scaniæ agros, per late sparsum. Eademque ratione *MELAMPYRUM arvense* e Germania in Scaniam inventum esse, dubio ferme caret.

VI:o *Hortis* semina plantarum ab exteris sæpe terris parantur, cum peregrinis commixta, quæ apud nos dein florere, adauctaque altas egerunt radices. e. g. *CHENOPODIUM vulvaria* in Scania, *ALOPECURUS paniceus* in Smolandia, *SISYMBRIUM Irio* autem passim.

VII:o *Commercium* denique per multum efficit, quum naves a remotissimis terrarum locis fœnum vehant aut merces cujuscunque generis eo involutas; hinc quippe haud raro evenit, ut per littora spargantur semina, ibidemque sponte sua, ex iis, aptum sibi si inveniunt solum, nascantur plantæ.

Hoc alioque modo qua speciem augetur plantæ, ubi illis accomodatum contigerit solum. In præsentia igitur nonnulla proponere lubet plantarum exempla, quæ nostra in Patria conspecta sunt, &, quod in

uno alterove tantum loco floruerint, haud vulgares sunt censendæ. Nullum quippe dubium est, quin nostro etiam tempore, casu nescio quo, longinquæ & alienigenæ in SVECIAM plantæ per semina immigrarint atque commodam sibi soli naturam heic invenerint; etenim si a plurimis inde annis, nostræ fuissent populares, in multo plura ejusdem soli loca, sensim paulatimque florent dispersæ.

§ III.

Plantæ AQUATICÆ pleræque Europæ & Indiæ sæpe sunt vulgares, quum in oceano, ubi nulla vis frigoris sub glacie illas absumere poterit, perquam læte crescant.

SAGITTARIA *sagittifolia*.

TRAPA *natans*, etiam in Malabaria habitat.

CERATOPHYLLUM *demersum*.

MARSILEA *quadrifolia*.

ALDROVANDA *vasculosa*.

ISNARDA *palustris*.

LAPPONIÆ Alpinae.

BETULA *nana*, per totam Sveciam.

BAR'TSIA *alpina*, per Bothniam.

PEDICULARIS *Sceptrum Carol.* per maximam partem Sveciæ.

SAXIFRAGA *Hirculus*, in paludosis cespitosis rarius.

ANTHERICUM *calyculatum* in Gottlandia.

OELANDIÆ.

ASTRAGALUS *campestris*.

CHRYSOCOMA *Linosyris*.

RANUNCULUS *illyricus*.

POTENTILLA *fruticosa* e Sibiria.

CISTUS *oelandicus*.

ANEMONE *jylvestris*.

ADONIS *vernalis* e Borussia.

EUPHORBIA *palustris*.

GOTT-

GOTTLANDIÆ.

SCHOENUS *Mariscus.*

ISATIS *tinctoria.*

GERANIUM *lucidum.*

CORONILLA *Emerus.*

ALISMA *rarunculoides.*

INULA *dysenterica.*

SANGVISORBA *officinalis.*

CAROLINÆ *insulæ ad Gottlandiam.*

GYPSOPHILA *fastigiata e Borussia.*

ARTEMISIA *rupestris e Sibiria & Helvetia.*

FINLANDIÆ.

CENTAUREA *phrygia in Russia vulgaris.*

ASTRAGALUS *uralensis in Sibiria frequens.*

DIANTHUS *superbus in Russia vulgaris.*

ANDROMEDA *calyculata in America septentrionali & Camtscatka Petropolin usque spontanea.*

ANGERMANNIÆ.

CARDAMINE *petrea ex Anglia.*

ROSLAGIÆ.

SAMOLUS *valerandi.*

SMOLANDIÆ.

THESIUM *Alpinum.*

DRACOCEPHALUM *Russchiana e Russia.*

SCANIÆ *e Germania & Dania.*

ASRAGALUS *arenarius ex Anglia.*

CUCUBALUS *viscosus.*

VERONICA *latifolia.*

SISON *inundatum.*

SPARTIUM *scoparium.*

ALYSSUM *incanum.*

ALLIUM *arenarium.*

HORDEUM *marinum.*

AIRA *canescens.*
 AIRA *præcox.*
 ACER *campestre.*
 GNAPHALIUM *arenarium.*
 LEONTODON *bispidum.*
 HYPOCHÆRIS *radicata.*
 HYOSERIS *minima.*
 CNICUS *oleraceus.*
 SENECEO *erucifolius.*

VESTROGOTHIÆ.

GENISTA *tinctoria.*

HALLANDIÆ.

GENTIANA *pilosa.*

BAUHUSIÆ ex Anglia.

LIGUSTICUM *scoticum.*

LIGUSTRUM *vulgare.*

NORVEGIÆ ex Anglia.

TAMARIX *germanica.*

ILEX *aquifolium.*

PULMONARIA *maritima.*

ERICA *cinerea.*

HORTI nostrates permultas, sicut diximus, plantarum species huc acciverunt, quas quidem, sicubi natale solum eis idoneum fuerit, ipsas semet propagasse, in nostraque Svecia novas veluti colonias constituisse, de industria animadvertimus.

HUMULUS *Lupulus* in locis crescit saltuosis Ostrobotniæ maritimis.

BERBERIS *vulgaris* recentiori advenit ætate, ac nunc demum in silvis haud raro se præbet conspicienda.

PRUNUS *domestica* & CERASUS *avium* non lucos jam, verum prope silvas efficit, qua Kinnakulle septentrionem vergit.

AQVILEGIA *vulgaris* in plurimis Uplandiæ locis frequentissima.

ACONITUM *Napellus* ad prædium Stæmshøgen prope Falunam, ea crescit abundantia, ut extirpari omnino nequeat.

FRITILLARIA *Meleagris* in prato Regio Upsalien- si nunc temporis uberrime virefcit.

LILIUM *bulbiferum* in querceto pratofo abunde copioseque in Sudermannia floret.

DATURA *Stramonium* in plateis Stregnesiæ æque vulgaris est, ac Hyofcyamus.

TULIPA *sylvestris* Londini Gothorum, aliisque locis, ubi horti olim in confiniis fuere, crescit.

NARCISSUS *Pseudonarcissus* in pratis Smolandia, Mycklanås dictis, suam habet sedem.

BUNIAS *Sibirica* in stercore tumulis circa Upsaliam, quemadmodum

MARTYNIA *annua* Monspelii hodie conspicitur.

RESEDA *Luteola*, in vallibus Londini Goth. habitat.

Hæ vero aliæque nativam in Svecia sedem certumque domicilium a longiori tempore minime habuerunt, proptereaque citra omnem controversiam ponendam arbitramur, multo plures hoc ævo plantas, quam ante unum alterumve seculum, patriam producere sylvissimam.

§. IV.

Exteras demum floras invisuri, varias quoque plantarum species, quæ temporis progressu, nec haud ita pridem e longinquo, immo ab India ipsius regionibus advenerunt civitatemque apud illas consecutæ sunt, nullo negotio deprehendimus.

ANTIRRHINIUM *Cymbalaria*, seculo proxime præterito ex Italia, ad Jenensis Academiae hortum, in-

trodaxit Prof. Rollfinkius, ubi nunc in muris suas e-
git radices, quemadmodum in urbibus etiam vicinis,
vulgare est ac notissimum.

XANTHIUM *spinofum* initio quidem haud Euro-
pæa fuit planta, quum in Lusitaniam translatum est,
unde amplius ad Montem usque Pessulanum & Vero-
nam late se sparsit.

CROTON *tinctorium* in agris Galliæ Narbonensis &
GalloProvinciæ crescens, Europæ suam minime origi-
nem debet.

ERIGERON *canadense*, ex Siciliæ hortis prove-
niens, per maximam Europæ partem, ad Sveciam us-
que disseminatum, a Canada primo ortum est. Vid.
Ephem. Nat. Cur. Cent. VI. obs. 125.

OENOTHERA *biennis* illa est ipsa, quam Caspa-
rus Bauhinus anno 1619 in Europa & quidem in hor-
to quodam Italico primum conspexit, ex America
transportatam. Hoc autem tempore non in Hollandia
tantum, verum in plurimis etiam Australis Europæ ter-
ris vulgaris est ac ubique crescens.

Inter rariora Angliæ gramina, est GRAMEN *Esse-
xiense* vel DACTYLIS *Cynosuroides*, quod in Europa,
ad littora Lusitaniæ maritima, singularis instar grami-
nis crescit, e Virginia, natali ejus solo, trans mare in-
vectum.

GNAPHALIUM *margaritaceum* in Anglia pariter
ac Camtschatka floret, quamquam Pensilvaniam veram
agnoscit patriam.

TRICHOMANES *pyxidiferum* inter rarissimas Eu-
ropæ filices merito numeratur, utpote quæ in Anglia
modo, quantum quidem constat, hucusque viguit.
Sed vero in America omnino vulgaris est, unde sin-
gulari quodam casu illam advenisse, haud ex vano col-
ligimus.

TRICHOMANES *tunbrigensis* pari fortassis ratione accessit, hujus enim solum natale est Jamaica ac regiones proximæ, nunc licet temporis in Anglia atque Italia habitet.

HIBISCUS *pentacarpus*, quæ nostro ævo, tanquam Europæ rarissima plantarum in paludosis Venetiæ crescit, una eademque forte est, ac HIBISCUS *virginicus*, cui certe regioni suos debet natales, quamvis soli natura aliquantum commutatam ejus faciem præbuerit.

CYNOMORIUM *coccineum* rarioribus etiam Europæ adnumeratum est, atque in loco natali ipso, Sicilia, Melita, Gadibus ac littoribus Mauritanicis profus infrequens. Fidem vero facit nobis Dn. Braune, quod isthanc in Jamaica plantam, sylvestres inter ac vulgares crescere ipsemet viderit. Ab insulis itaque Americanis trans pelagum, procul dubio in Europam secessit, quo autem duce vel comite parum liquet.

PYXIDARIAM exiguam admodum plantam, suo in Tournefortio alsatico detexit Lindern, quam Mappus quidem *Montianam* male propositam esse opinabatur. Hanc vero rarissimam speciem Clariss. Allioni nuper invenit, accurate descripsit, ac demum Linderniam appellando, depinxit, quam præter ipsum, nemo Botanicorum hucusque in Europa unquam vidit. At vero e Virginia quocunque modo advena est, vulgo ibidem nota, sub nomine CAPRARIÆ *gratioloidis*, proposita in Speciebus plantarum.

MOLUCCELLAM *frutescentem* Rajus primum pagos inter Tendo & Preglio dictas, invenit, ac suo in Supplemento descripsit. Post vero quam Nobilissimus Dn. Præses speciem eximiam hujus plantæ in herbario Magnoliano adsecutus esset, ad Clariss. Profess. Bot. Pedemont. Allonium litteras misit, quibus petiit, ut hanc in loco natali sibi subdito quære-

ret, qui illam quoque velut rarissimam Europæ plantam, investigando tandem invenit. Eandem hanc Illustr. reperit Dom. Præses in herbario, quod e Persia accepit Celeberr. Amstelodamensium Professor Burmannus, unde credere fas est, hac in regione vulgarem esse, & ab ave, nescio qua, in Pedemontium translata.

HYOSCYAMUS *Scopolia*, neque minus Europæas inter singularis est, quam in Europa, & quidem in silva Idriæ unico tantum loco reperiit Dn. Scopoli & præter hunc nemo. Huic forte cum antecedente communis est Patria, aut saltem utraque ab orientalibus terris ortum trahit.

AMARYLLIDEM *farniensem* seu **FLOREM** liliaceum præstantissimum venustissimumque plantarum, quum primum Angli, per australia Insulæ suæ Sarnensis littora arenosa, vulgarem crescere conspexissent maxima adfecti sunt admiratione. Neque enim mox percipere potuerunt, qua potissimum ratione planta adeo rara & excellens apud ipsos facta sit indigena. Verum tamen explorare tandem licuit, vectoriam navem ad finem superioris seculi, e Japonia heic appulsam interiisse, quæ bulbos haud dubie hujus plantæ tulit; illos vero ex fracto navigio in maris littora casu dispersos, aptum ibi solum invenisse indeque viguisse facile conjectare licet. In Japonia Amaryllis hæcce, plantas inter spontaneas ubique locorum habitat. vid. Doug. Monogr.

Oryzæ semina, quæ in Italiæ nunc plurimis locis feruntur, sæpe ab utraque India petantur, cum quibus aliquot etiam Graminum Indicorum semina in agris hujus frumenti sata sunt, inde hodie apud Italos adeo vulgaria facta, ut jus Civitatis Italicæ, quæ ante prorsus ignota fuerunt, ulero sibi adsciverint.

CYPERUS *glomeratus* ex India.

PANICUM *hirtellum* ex America.

PHALARIS *Oryzoides* e Carolina.

MILIUM *lendigerum* ex Java

AMANNIA *baccifera*, quam Arduini *Corneliam verticillatam* appellavit, e Sina.

Ab his itaque, alia in præfenti, ut taceamus, exemplis, fat utique & abunde patet, permultas Americanas & Asiaticas plantas recentiori ævo sensim advenisse ac veteres Europæ plantarum exercitus haud minime explevisse supplemento.

§. V.

Eas omnes, quæ ex Europa translatae, qua magnum certe numerum, in India orientali, America & Africa jure civitatis donatae sunt, plantas, in scenam producere, e re omnino foret; in his autem, quæ strictim carptimque dicta sunt, aquiescere, imperata jubet brevitatis. Consulat, quæso, benevolus & curiosus Lector *Floram Jamaicensis* D:ni Brownii, *Floramque Capensem & Zeylanicam* Generosiss. D:ni Præsidis in amœnitatibus, e quibus didicisse sufficet, permultas novissimo hoc tempore Europæas in Indiam immigrasse plantas. Id vero non ideo tantum factum esse autemet, quod Coloniae Europæae in plantarum culturam Europæarum, quibus cœlum hic locorum perplacuit, incubuerint, quippe varias etiam plantas, cum fœno navibus transvecto, hæ sibi gentes advicerunt.

TANTUM.

PHARIS Oycoides e Carolina

MILLUM Aegyptum ex Java

AMAZONIA barbara, quoniam Arabum

curriculum appellavit, e Sina

Ad his itaque, ante in partem de

his, sic utique & abunde patet, permissis

nas & Aliaque plantis recentibus

nile ad veteres Europae plantarum

nino explevisse supplemento.

§ V.

Las omnes, par ex Europa translatas, quae

quam centi numerum, in Italia ostendit, America

deest, sine civitatis bonis, sunt, deest, in locum

producti, e re omnino fore in his locis, quae

non certissime in his locis, quae, in

per brevem, Comitatibus, deest, in

locis, in America, deest, in

Comitatibus, deest, in

in America, e quibus, deest, in

villimo, hoc re, deest, in

partes, in vno non re, deest, in

quod Colonia Europae, deest, in

partum, deest, in

partes, quippe, deest, in

no, deest, in

TAVITUM